

Utbildningsnämndens arbetsutskott

§ 35

Dnr 2021-00035 60

Remiss - Institutet för språk och folkminnets förslag till handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken

Utbildningsnämndens arbetsutskotts beslut

Utbildningsnämndens arbetsutskott beslutar med stöd av nämndens delegation att godkänna remissvaret till Kulturdepartementet enligt följande svar under respektive avsnitt 3.2, 3.4, 3.4.2, 3.5, 3.6.2, 4.2:

3.2 Förskolan

Mål

Barn som tillhör en nationell minoritet får inom ramen för förskolans verksamhet Möjlighet att lära sig och att utveckla sitt nationella minoritetsspråk, både de barn som bor i ett förvaltningsområde och de som inte gör det. De pedagogiska insatserna präglas av hög kvalitet. Granskningar av förskolornas flerspråkiga verksamhet genomförs på regelbunden basis.

Förslag 3.2 Förskola

- Skolinspektionen får i uppdrag att genomföra en granskning av hur kommuner, andra skolhuvudmän och förskolor tolkar och implementerar skollagens och förskolans läroplan när det gäller barns rätt att utveckla sitt nationella minoritetsspråk i förskolan.
- Skolinspektionen får i uppdrag att framöver regelbundet granska hur förskolor arbetar utifrån skollagens och förskolans läroplan om de nationella minoritetsspråken i förskolan.
- Skolverket får i uppdrag att utarbeta en komplettering av förskolans läroplan för de förskolor som har en inriktning mot ett eller flera nationella minoritetsspråk.
- Skolverket får i uppdrag att utforma allmänna råd om uttolkningen av skollagens bestämmelse om förskoleverksamhet som bedrivs helt eller till väsentlig del på finska, meänkieli eller samiska.
- Skolverket får i uppdrag att se över hur man kan underlätta för kommuner och andra skolhuvudmän att starta förskolor med inriktning mot de nationella minoritetsspråken. Etablering av förskolor med sådan inriktning bör få ett riktat statsbidrag.

Utbildningsnämndens arbetsutskott

- Skolverket får i uppdrag att undersöka förutsättningar, omständigheter och praxis hos förskolor där modersmåls lärare eller minoritetsspråkstalande pedagoger saknas och som därför genom fjärrundervisning ansluter eller önskar ansluta sig till andra förskolors flerspråkiga verksamhet. Undersökningens syfte är att identifiera eventuella hinder och framgångsfaktorer.
- Skolverket får i uppdrag att utforma ett pedagogiskt material där modersmåls lärare och pedagoger på förskolor med inriktning mot ett eller flera av de nationella minoritetsspråken kan få stöd, inspiration och hjälp i sitt arbete. (Förslaget läggs också fram av Sametinget).

Utbildningsnämndens svar

Utbildningsnämnden har inget att erinra mot förslagen i punkt 3.2.

Förslag 3.4 Grundskola

Mål

Elever som tillhör de nationella minoriteterna har tillgång till tvåspråkig undervisning av hög kvalitet.

Förslag

- Öronmärkta medel riktas till kommuner och andra skolhuvudmän i syfte att skapa incitament för tvåspråkig undervisning.
- De skolor som erbjuder tvåspråkig undervisning ges möjlighet till riksintag för att möjliggöra överföring av skolpeng mellan kommunerna eller skolhuvudmännen.
- Möjligheterna att genom kommunöverskridande samarbete anordna modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning via fjärrundervisning undersöks av lämplig myndighet i syfte att underlätta för kommuner och andra skolhuvudmän som har brist på lärare i de nationella minoritetsspråken.

Utbildningsnämndens svar

Utbildningsnämnden vill uppmärksamma svårigheten med att få tag på lärare samt att kunna finansiera undervisningen i små kommuner där det inte är möjligt att samla elever på en eller ett fåtal skolor. Detta innebär att kommuner kan komma att ha modersmålsundervisning på flera skolor där det krävs handledare för enstaka elever även vid fjärrundervisning.

3.4.2 Nationellt minoritetsspråk införs som ämne Grundskola

Mål

Elever som tillhör en nationell minoritet kan utveckla kunskaper i sina nationella minoritetsspråk i skolan. Undervisningen håller hög kvalitet

Utbildningsnämndens arbetsutskott

och är tillräckligt omfattande för att gynna språkutvecklingen. Information om rätten till undervisning är tydlig, och når ut till de berörda grupperna.

Förslag

- I avvaktan på att nationellt minoritetsspråk får status som eget ämne, tas en lösning fram för att reglera modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk, där ett lägsta antal timmar fastställs.
- Som ett alternativ till ett nytt ämne, ska nationella minoritetsspråk kunna läsas som språkval från åk 6 på samma sätt som övriga moderna språk, öppet för alla elever. Ämnet behöver då stöd för att uppfattas som ett attraktivt val, både för elever tillhörande de nationella minoriteterna och för andra.
- Skolinspektionen ges i uppdrag att återkommande granska om kommuners och skolhuvudmäns informationsplikt gällande modersmålsundervisningen för nationella minoriteter uppfylls, samt om modersmålsundervisningen ges i den utsträckning som kan förväntas.
- Skolverket ges i uppdrag att inventera lärarunderlaget, det vill säga antalet behöriga lärare som har kunskaper i nationella minoritetsspråk. I inventeringen ska lärarnas behörighet inom olika ämnen ingå.

Utbildningsnämndens svar

Utbildningsnämnden vill påtala att flera kommuner redan idag har svårt att få in fler timmar i skolveckan, detta bland annat på grund av att skolskjutsarna samordnas med flera kommuner och skoldagen inte kan förlängas.

3.5 Gymnasium

Mål

Elever som önskar studera sina nationella minoritetsspråk i gymnasieskolan har möjlighet att göra det. Undervisningen är av hög kvalitet och informationen om rätten till undervisning är tydlig, och når ut till berörda grupper.

Förslag

- Möjligheten att anordna tvåspråkig ämnesundervisning i gymnasiet utreds, i syfte att bland annat undersöka om incitament behövs för att öka skolornas benägenhet att anordna tvåspråkig undervisning.

Utbildningsnämndens svar

Utbildningsnämnden lyfter även här, lärarbristen.

Utbildningsnämndens arbetsutskott

3.6.2 Lärarutbildningar

Mål

Antalet lärare, och återväxten av lärare, med kompetens att undervisa i och på de nationella minoritetsspråken är god, vilket gör att de elever som vill har möjlighet att läsa ett nationellt minoritetsspråk i skolan.

Förslag

- Lärare som undervisar i modersmål utan att vara behöriga, samt legitimerade lärare i andra ämnen och som talar ett nationellt minoritetsspråk, ges möjlighet att inom ramen för sin tjänst eller via till exempel Lärarlyftet, kunna genomföra studier för att bli behöriga att undervisa i ämnet nationellt minoritetsspråk eller bedriva ämnesundervisning på ett nationellt minoritetsspråk inom ramen för tvåspråkig undervisning.
- För att tillgodose behovet av lärare bör pedagogisk utbildning riktas till modersmållärare för att ge dem behörighet.

Utbildningsnämndens svar

Utbildningsnämnden påtalar att lärarbristen i Norrbotten ökar och det finns en oro att lärarna inte räcker till pga att man inte fyller lärarprogrammen på Universitetet. Särskilt svårt är det med högstadielärare.

4.2 Språken i yrkeslivet

Mål

Kompetensförsörjningen i de nationella minoritetsspråken inom olika områden som sjukvård, äldreomsorg och barnomsorg är god och det finns yrkesrelaterade utbildnings- och fortbildningsmöjligheter. Tillgången till kompetenta tolkar och översättare är god.

Förslag

- Kommuner och skolhuvudmän som erbjuder studier i ett eller flera nationella minoritetsspråk i gymnasiet, bör också uppmuntras att erbjuda dessa språk inom yrkesvuxenutbildningar. Särskilt prioriterade bör omsorgsyrken eller yrken med inriktning mot barn och unga vara.
- Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet (TÖI) ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att arrangera uppdragsutbildningar av översättare i romska, meänkieli och jiddisch.
- Kammarkollegiet eller annan lämplig myndighet får i uppdrag att upphandla översättare i de nationella minoritetsspråken på statlig nivå och lägga fast ramavtal för dessa översättningstjänster. (Förslaget läggs också fram i Sametingets handlingsprogram).

Utbildningsnämndens arbetsutskott

Utbildningsnämndens svar

Utbildningsnämnden lyfter även här, lärarbristen.

Sammanfattning av ärendet

På grund av den snäva tidplanen för yttrandet beslutade nämnden den 19 februari § 23 att ge arbetsutskottet delegation att till kommande arbetsutskott den 8 mars 2021 innan remisstiden löper ut besluta om yttrande till förslaget från Kulturdepartementet.

ISOF Institutet för språk och folkminnets förslag har tagit fram ett handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska Minoritetspolitiken förs framåt av två övergripande mål (Från erkännande till egenmakt, prop. 2008/09:158). Det ena målet handlar om att Minoritetspolitiken ska säkra de nationella minoriteternas mänskliga rättigheter i form av inflytande och frihet från diskriminering. Det andra målet har fokus på språken, och handlar om att stärka de nationella minoritetsspråken så att de kan leva vidare i det svenska samhället. I juni 2019 fick Isos regeringens uppdrag att ta fram ett långsiktigt och samlat handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romska.

Handlingsprogrammets syfte är att främja möjligheten för de nationella minoritetsspråken att revitaliseras och fortleva som levande språk i Sverige, och kommer följaktligen att vara inriktat mot det sistnämnda av minoritetspolitikens två övergripande mål.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på handlingsprogrammet. Remissen är begränsad till de delar av handlingsprogrammet som inte tidigare remitterats. Nedan anges vilka förslag under respektive avsnitt som inte omfattas av remissen. 2.3, 3.3, 3.4, 3.5 och 3.6. Utbildningsnämnden lämnar yttrande kring de delar som berör Utbildningsområdet.

Jämställdhetsanalys

Förslaget bedöms inte ha en primär påverkan för ökad jämlikhet, däremot en indirekt påverkan i form av bättre förutsättningar att nå ökad jämlikhet långsiktigt.

Beslutsunderlag

Protokoll UBN 210219 § 23

Remissvar till ISOF

Kulturdepartementet - Remiss, förslag till handlingsprogram

Protokollsutdrag skickas till "

Kulturdepartementet